

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราปฏิบัติ เห็นไหม พวกเราปฏิบัตินี้ะคนตาบอด ถ้าคนตาบอดทำอะไรไปนะ ตาบอดคลำช้าง เห็นไหม แล้วคุณหลวงปู่มันลี หลวงปู่มันเป็นคนตาดี หลวงปู่มันเวลาท่านเทศน์ว่า การ ท่านพูดถึงผลไหม? ไม่พูดถึงผลเพราะอะไร?

เวลาหลวงตาท่านพูดว่า “หลวงปู่มันท่านไม่พูดถึงผลเลย ท่านพูดถึงแต่เหตุฯ” เพราะอะไร?

เพราะถ้ารู้ผลแล้วมันคาดหมาย เรารู้ เราคาดหมาย ถ้าไม่มีเงินแท้นะ ไม่มีแบงก์จริงๆ นะ จะไม่มีแบงก์ปลอม ถ้าไม่มีแบงก์จริงจะไม่มีแบงก์ปลอมเลย เพราะมันมีแบงก์จริง ไอ้คนมันก็ไปทำแบงก์ปลอม ไปเลียนแบบ ถ้าไม่มีของจริงให้เป็นแบบอย่าง มันจะเอาอะไรมาเลียนแบบ?

ฉะนั้น หลวงปู่มันถึงไม่พูดเรื่องผลเลย ท่านพูดแต่เหตุฯ ให้ปฏิบัติมา แต่เวลาครูบาอาจารย์เรา มาเพราะอะไร? เพราะว่าเวลาเทศน์ว่าการไปแล้วมันเผยแผ่มา เวลามันยาวไกล เวลาพูดต้องเอาเหตุผล มาแสดงให้เห็นมันชัดเจนจะแจ้งลิ ก็เอาเหตุเอาผลมาแสดงให้เห็นชัดเจน พอผลมันออกมาอย่างนั้นปั๊บ มันก็เอาผลนั้น

จิตนี้ร้ายกาจนัก ร้ายกาจเพราะอะไร? เพราะว่าเวลามันขึ้นมา เราสัญญา เราข้อมูล เราไม่คิดถึงมัน อุปาทานนะ จิตได้สำนึกนี้เราควบคุมมันไม่ได้หรอก พอจิตได้สำนึกมันไปคิด นี่เป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว

ใช่.. เป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาเราไปรื้อค้นในพระไตรปิฎก ในพระไตรปิฎกเขาสร้างแต่เหตุนะ คุณ นิพพานเป็นอย่างนั้น นิพพานเป็นอย่างนั้น.. แล้วคนเขาไปอ้างกันว่านิพพานเป็นอย่างนั้นๆ เป็นอายตนะนิพพาน

เราฟังแล้วมันน่าสลดสังเวช อายุคนนะนะ ตา หู จมูก ลิ่น ภาย นี่มันเป็นนิพพานได้หรือ? อายุคนะคือตานี้เป็นนิพพานได้หรือ? มันเป็นวัตถุ อายุคนะเป็นนิพพานไม่ได้ วัตถุเป็นนิพพานไม่ได้ หรอก นิพพานมันอยู่ที่จิต เวลาหลวงปู่มันบอกกับหลวงตา “นิพพานไม่ได้อยู่บนภูเขา ไม่ได้อยู่ในวัตถุ ต่างๆ นิพพานมันอยู่ที่ใจของคน อยู่ที่ความรู้สึกอันนั้น”

ถ้าความรู้สึกอันนั้นมันเข้าถึงนิพพาน คือใจนั้นคือนิพพาน แต่วัตถุมันเป็นนิพพานไม่ได้ แต่เวลาไปศึกษานะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอธิบายใ อายุคนะนิพพาน เห็นไหม นิพพานอยู่ที่ไหน? อายุคนะนิพพานหมายถึงว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ท่านเป็นพระอรหันต์ ใจของท่านเป็นวิมุตติ เป็นนิพพาน แต่ใจอยู่ที่ไหน?

ถ้าบอกใจอยู่ที่ใจ เด็กมันก็จะงงใจไหม? ใจ อายุคนะนิพพาน คือว่านี่มันเหมือนกับผลไม้ เราไปซื้อส้ม เราบอกเปลือกส้มไม่เอา เอาแต่เนื้อส้มมาได้ไหม? เราไปซื้อส้ม ส้มอยู่ที่ไหน ส้มก็คือเอาเปลือกส้มมา

นี่ก็เหมือนกัน เนื้อส้มมันอยู่ในเปลือกส้ม ใจ นิพพานนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ นิพพานนี้มันอยู่ในเปลือก อยู่ในเปลือกคืออยู่หลังตา หู จมูก ลิ่น ภาย เห็นไหม เพราะตา หู จมูก ลิ่น ภาย มันสิ่งเป็นการแสดงออก เป็นเครื่องสืบต่อของใจ ใจคือนิพพานดวงนั้น

นี่ถ้าบอกว่าอยู่ในอายุคนะนิพพาน ความหมายท่านอธิบายอย่างนี้ ความหมายอธิบายว่านิพพานนี่นะมันอยู่หลังเปลือกนี้ แล้วบอกอายุคนะนิพพานอยู่หลังนิพพาน ก็ไปเอาเปลือกมาไม้กัน อายุคนะนิพพาน อายุคนะเป็นนิพพาน มันเป็นไปได้อย่างไร?

ถ้าเราไม่เข้าใจ ถ้าคนไม่เป็น ตาบอดมันก็ล่าช้าไป เห็นไหม แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นมา กิเลสมันร้ายนัก กิเลสนี้ะเวลามันขึ้นมา มันเป็นสัญญาณ แล้วเขาถามว่า

“แล้วให้ทำอย่างไร?”

“ให้กลับไปพุทโธ”

“กลับไปพุทโธหรือ? กลับไปที่พุทโธนี่ไปเริ่มต้นใหม่หรือ?”

ไม่ใช่เริ่มต้นใหม่.. คนเรานี้ะ ใจนี้ะ ถ้าหัวใจเราดี ใจเรามีความองอาจกล้าหาญ ใจเรากำลังทำงาน ใจเรากำลังคิดดีมากๆ เลย แล้วคิดดีนะ มันทำอะไรมันก็เป็นคิดที่เรื่องดีๆ ใช่ไหม? ถ้าใจเราท้อถอย ใจเราหดหู่มาก เราคิดอะไรก็คิดแต่เรื่องเศร้าหมอง คิดแต่เรื่องท้อถอยใจใช่ไหม?

ถ้าเรากลับมาที่พุทโธ พุทโธ พุทโธนี่ ก็กลับมาสร้างกำลังใจขึ้นมา ถ้ากำลังใจขึ้นมาดี เวลาออกไปเรื่องทางปัญญา มันก็จะเป็นโลกุตตรปัญญา ฉะนั้นมันต้องถอยกลับมาที่พุทโธ ไม่ใช่เริ่มต้นใหม่นะ ไม่ใช่เริ่มต้นใหม่ เพียงแต่ที่เราสร้างใจของเราขึ้นมาให้มันองอาจกล้าหาญ สร้างใจของเราให้มันเข้มแข็งขึ้นมา แล้วเราค่อยออกไปวิปัสสนาใหม่

นี่จะมีสิ่งใดก็แล้วแต่ ถ้ามีอุปสรรคเกิดขึ้นมา จำไว้เลย! กลับมาที่พุทโธ กลับมาที่ตั้งสติ

ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะ เรามารู้สึกตัวเรานี้ การทำของเรามันจะไม่ผิดพลาด แต่เวลาเราแบกของหนักนะ เราทำงานมาเหนื่อยล้ามาก เราทำงานมาทุกข์ยากมากเลย แล้วก็ทำอะไรๆ นะ งานมีแต่ผิดพลาดนะ งานจะผิดพลาดไปตลอดเลย ถ้าเรากลับมาพักผ่อน กลับมาตั้งสติของเราขึ้นมา แล้วเรากลับไปทำงานใหม่ งานนั้นจะเป็นงานที่ดีขึ้นมา ถึงว่าให้กลับมาที่พุทโธ กลับมาที่พุทโธนะ

เขาบอกว่า “มาถึงนี้แล้วจะไปไหน?”

นี่ไง มันเป็นวิปัสสนิกัง นึกถึงว่าเราวิ่ง ๑๐๐ เมตรมา จะถึง ๘๐ เมตรแล้ว จะเข้าเส้นชัยแล้วทำไมไม่ให้ต่อไป มันจะเข้าเส้นชัยไปได้อย่างไร เพราะอะไร? เพราะเส้นชัยนี้ะ มันเข้าไปเส้นชัย มันจะมีริบบิ้นให้มึงแขวงเข้าเส้นชัยนะ ไอ้ที่มึงวิ่งกลับหลังหัน มึงจะไปเส้นชัยที่ไหน? มึงต้องกลับมาใหม่ที่ว่า..

มันจะเป็นสัมมาทิฐิ-มิจฉาทิฐิไง สัมมาทิฐิคือความเห็นที่ถูกต้อง ความเห็นที่เป็นธรรม มิจฉาทิฐิคือว่ากิเลสมันบุกเข้าไปใน บวกเข้าไปนะ เป็นธรรมนะ เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่บวกกิเลสเราเข้าไป พอบวกกิเลสเข้าไป ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้นนะ มันเป็นการเบี่ยงเบนไปแล้ว มันเป็นการเสียหายแล้ว

นี่ตรงนี้ ถ้ามีครูมีอาจารย์มันสำคัญตรงนี้ไง ถ้ามีครูมีอาจารย์นะ สิ่งใดที่มันเกิดขึ้นมา มันเปรียบเทียบ นี่เราไม่เคยเห็นไง คูสิ ดูเวลาเราไปเกิดนิมิต เราไปเห็นต่างๆ หลวงปู่ดุลย์บอกไว้ “ความเห็นนั้นเห็นจริงๆ แต่ความเห็นนั้นไม่จริงเลย” เห็นจริงๆ นี่ เห็นด้วยตาจะแจ้งจับต้องได้ด้วย นี่ ของมันเองๆ แล้วมันจริงไหม? มันเป็นสมมุติใจ มันไม่จริงหรอก

ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมนะ ถ้าเราสภาวะธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นเป็น สภาวะธรรม เราก็เป็นสภาวะธรรม เด็กก็เป็นสภาวะธรรม ร้องไห้ก็เป็นสภาวะธรรม เด็กมันเล่นมันก็เป็น สภาวะธรรม สภาวะธรรมของเด็กๆ สภาวะธรรมของผู้ใหญ่ สภาวะธรรมของผู้ที่เป็นผู้คุมนโยบาย นโยบาย นะ เขาสั่งคำเดียวนะ ประเทศไทยนี่บอกให้ทำอย่างนี้ละ ๑๐ ปียังไม่เสร็จเลย ให้สร้างเขื่อนๆ หนึ่ง นะ เขื่อนสร้างก็สิบปี มันเซ็นแก้กเดียว

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมของใคร? ถ้าสภาวะธรรมของผู้ที่เริ่มต้น เห็นไหม มันถึงมรรคหยาบมรรคละเอียดไง สิ่งที่เป็นหยาบๆ ก็ให้มันหยาบๆ ไป สภาวะธรรม สภาวะธรรมที่มันเป็นความจริง เวลามันวิปัสสนาไป สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นนะ มัน..

ก่อนจะเป็นสภาวะธรรมนะ ทุกคนอย่างเช่นเด็ก กว่าเด็กมันจะทำงานได้ เด็กมันต้องมีการศึกษา ศึกษาเสร็จแล้วมันต้องสมัครงาน มันต้องได้ตำแหน่งหน้าที่การงาน ถ้ามันได้ทำงานแล้วมันถึงได้ เงินเดือน แต่ขณะที่มันเรียนอยู่มันไม่ได้เงินจากใครเลย ได้เงินจากพ่อแม่มัน

นี่ก็เหมือนกัน ขณะที่สภาวะธรรมๆ นี่ มันจะหลุดไปตลอดเลย เป็นสมาธิก็เป็นสภาวะแบบนั้น จิตสงบก็เป็นสภาวะแบบนั้น นี่จิตร่มเย็นอย่างนั้น มันเป็นสภาวะธรรมไปตลอด แต่เป็นสภาวะธรรมที่ ขณะที่ว่าเป็น สัพพะ ธมฺมา อนตฺตา สภาวะธรรมนี้เป็นอนัตตา

แล้วอนัตตาที่เรากำลังสร้างสมขึ้นมา สิ่งนี้มันสร้างสมขึ้นมามันเป็นอนัตตา มันแปรสภาพเป็น ทางบวก แปรสภาพเป็นทางที่ดีใจ คือเป็นประสบการณ์ใจ เอ้า..คราวนี้ก็เป็นอย่างนี้น้อ เห็นสภาวะ แบบนั้น อันนี้ละ ตอนเช้าอากาศดีมากเลย พอเที่ยงมาทำไมมันร้อน พอตกบ่ายทำไมอากาศมันคล้อย ไปมันเป็นอย่างนั้นละ จิตมันก็แปรสภาพไปเรื่อยๆ มันก็สะสมวันแล้ววันเล่า วันแล้ววันเล่า มันก็

เข้มแข็งขึ้นมา อ้อ.. ธรรมชาติเป็นแบบนี้ เช้า กลางวัน เย็น มันเป็นอย่างนี้ อากาศมันเป็นอย่างนี้ ใจเรา
อย่าไปผูกพันกับมัน เรารับรู้ไว้แล้วเราก็ปล่อยวางขึ้นไป จิตมันก็ดีขึ้นมา มันก็ไม่ตื่นตื่นใจใหม่?

ถ้ามันไม่ยอมเลย เข้าขึ้นมาเป็นกลางวันไม่ได้ ต้องร่มเย็นอย่างนี้ เป็นกลางวันไม่ยอมๆ กิเลส
มันก็ไม่ยอม มันก็ขัดแย้งไป แต่ถ้ามันยอมรับๆ ไป มันก็พัฒนา จิตมันพัฒนาขึ้นมา เห็นใหม่ วุฒิภาวะ
มันก็เจริญขึ้นมา เจริญขึ้นมา..

นี่สภาวะธรรมก็เป็นอย่างนี้ สภาวะธรรมอย่างนี้เป็นสภาวะเป็นประสบการณ์ เป็น สัพเพ ธมฺมา
อนตฺตา แต่มันวิปัสสนาไปบ่อยครั้งเข้าๆ จนถึงที่สุด ถึงที่สุดมันสมุจเฉตปหานใจ สมุจเฉตปหานไป
นะคั้งแขนขาดเลย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วมันจะกลับมาเป็นแบบเดิมอีกไม่ได้
เพราะว่าสิ่งที่มันแปรสภาพไปแล้ว มันจะกลับมาเป็นปุถุชนอีกไม่ได้

สภาวะธรรมเกิดขึ้นมานะ อันนั้นเป็นผล แต่กว่าจะถึงผล ครูบาอาจารย์นะ แต่ละขั้นตอนเห็น
ใหม่ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด “นั่งจนกันแตก ภาวนาไปจนฝ่าเท้าเลือดจะออก”

“โอ้เราทำกันนะ โอ้โฮ.. มากุญโม่ นะ ภาวนาทั้งวันเลย ๑๘ ชั่วโมง ๒๐ ชั่วโมง

เราบอก “เอ็งต้องทำอย่างนี้ ๑๘ ชั่วโมง แล้วทำอย่างนี้ ๗ ปี” ทำคนเดียวแล้วก็บอกจะเอา
ธรรมะๆ กินข้าวหนเดียวแล้วบอกโตเลย มันจะเป็นได้อย่างไร? เอ็งกินข้าววันละกี่หน? แล้วกินข้าวมา
กี่ปี? กินข้าวตลอดชีวิต แล้วภาวนาหนเดียวก็จะให้มันเป็นไปได้อย่างไร? มันเป็นไปไม่ได้ เว้นไว้
แต่จับปาภิญญา ผู้ที่ปฏิบัติเร็วรู้เร็ว เขาสร้างสมบุญญาธิการมา ปฏิบัติเร็วรู้เร็วแต่ย้อนหลังสิ ย้อนหลัง
ไปตั้งแต่อดีตชาติ ตั้งแต่สร้างสมมา ต้องสร้างสมมานะ

คูตี คูอย่างแร่ธาตุ อย่างน้ำมัน น้ำมันเป็นบางบ่อน้ำมันจะมีคุณภาพ น้ำมันบางบ่อน้ำมันคุณภาพ
ต่ำ ทำไมคุณภาพต่ำคุณภาพสูงเพราะอะไร? เพราะมันการสะสมของมัน นี่ก็เหมือนกัน ใจก็เหมือนกัน
จะรู้เร็วรู้ไม่เร็วนี้ก็เพราะมันสะสมมา มันทำของมันมา ถ้ามันทำของมันมา มันมีคุณภาพของมัน น้ำมัน
บ่อนั้นก็ดี น้ำมันบ่อนั้นก็มีคุณภาพ ถ้าน้ำมันบ่อนั้นไม่มีคุณภาพ แต่เขาก็มากลั่นใช้ได้เหมือนกัน กลั่น
ใช้ได้มันก็ต้องลงทุนลงแรงหน่อย ก็ต้องทำให้ยากหน่อย ทุกข์ยากหน่อยก็ต้องทนไปเพราะอะไร?

เพราะอันนี้เป็นสมบัติของเรานะ สิ่งที่เป็นอดีตของเรา เราสร้างสมมา มานั่งกันอยู่นี้ไม่ใช่มาลอยๆ หรือก มันต้องมีเหตุมีผลมา อย่างเช่นมาทำบุญก็มีศรัทธา มีชักชวนกันมา มันต้องมีที่มา ไม่ลอยมาจากฟ้าหรือก! ใจนี้ก็เหมือนกัน ที่มาเกิดอยู่นี้ไม่ใช่ลอยมาจากฟ้าหรือก มันมีกรรมของมัน มันทำคุณประโยชน์ขึ้นมา ได้อริยทรัพย์ ได้มนุษยสมบัติ มันต้องทำของมันมา แล้วทำของมันมาแล้ว

คูตี คูโลกเขาสี เขาไปสันทุกรีกครั้นของเขา เขาว่านะ เขาว่า “คนมาวัดนี้คนมีปัญหา เขามีอยู่สุข อยู่สบาย ไอ้คนมาวัดนี้มีปัญหา”

ไอ้..มีปัญหาไอ้ ภูคนป่วย ภูป่วยด้วยกิเลส เพราะภูจะมาชะล้างใจของภู ไอ้มีงั้นนะป่วยด้วยแล้วยังไม่รู้สึกตัว วันไหนไปตรวจเจอขึ้นมา ตรวจเจอที่ไหน? ตรวจเจอในโลงฝัง พอตายขึ้นมาจะรู้เลยว่าป่วยไม่ป่วย

ไอ้เรามันคนป่วย เรารู้จักแก่ใจนะ เรามีประโยชน์กว่า แต่โลกพุดกันอย่างนั้นไง หลวงตาพุดเราสลดใจนะ “ตอนไปวัดต้องแอบไป” ไม่กล้าไปนะ มีแต่คนคอยติคอยเตียนใจ

ไอ้คนไปวัดไปวา เอ้า.. คนเข้าโรงพยาบาลเป็นอะไรไป เอ็งแน่จริง เคียวเอ็งมาเช็คอโรคร้ายขึ้นมา เอ็งจะรู้สึกตัว เอ็งยังไม่เคยเจอโรคร้าย เราจะไปตรวจสุขภาพร่างกายจะเป็นอะไรไป?

นี่ก็เหมือนกัน เราไปวัดไปวาก็เพื่อไปวัดใจเรา เพื่อไปหาความสงบของเรา มันจะไปน่าอายตรงไหน? แต่มันจะเป็นเรื่องน่าอาย ครี ล้าสมัย ล้าสมัยนะ ล้าสมัยเพราะมันเป็นของเก่าแก่ ธรรมะเป็นของเก่าแก่ ความรู้สึกนี้เป็นของเก่าแก่ละ ใจเรานี้เกิดตายเกิดตายเป็นของเก่าแก่ ของเก่าแก่แล้วก็ไม่เคยเจอเลย

ถ้าเป็นของปัจจุบันละ ถ้าเราเห็นปัจจุบันนะ เห็นสภาวธรรมนี้เป็นปัจจุบัน มันจะเข้าใจ มันจะปล่อยวางของมันโดยสังจะความจริง ปล่อยวางโดยธรรมจักร ปล่อยวางโดยมรรคญาณ ไม่ใช่ปล่อยวางโดยปฏิเสธ ปล่อยวางโดยการไม่รู้ อันนั้นมันไม่ใช่ธรรม ปล่อยวางโดยไม่มีสิ่ง.. ปล่อยวางแล้วปล่อยแล้ว ตามปล่อยเพราะอะไร? ไม่รู้ แล้วก็ปล่อยกันตลอดคนะ

สภาวะธรรมเป็นอย่างนั้นหรือ? สภาวะธรรมมันควรแบบว่า.. ไม่อยากจะพูดนะ สภาวะธรรมแบบคนไปทำให้คนไม่มีสติหรือ? สภาวะธรรมทำให้คนต้องไปเข้าโรงพยาบาลบ้างอย่างนั้นหรือ? อยู่ในโรงพยาบาลนะว่างหมดเลยนั้นนะ สภาวะธรรมเป็นอย่างนั้นหรือ?

สภาวะธรรม...สติสมบูรณ์ เห็นสภาวะธรรมถูกต้อง ปล่อยวาง แล้วจะกลับมาเป็นเหมือนเดิมอีกไม่ได้ สภาวะธรรมอย่างนี้เป็นของจริง แล้วมันต้องอาศัยประสบการณ์ ประสบการณ์คือว่าทำแล้วทำเล่า ทำแล้วทำเล่า นี่ตรวจสอบแล้ว ทดสอบแล้ว ตรวจสอบแล้ว ทดสอบแล้ว ทำแล้วทำเล่าจนถึงที่สุด เพราะทดสอบถึงที่สุดแล้วนะ ถ้าคุณค่าเป็นความจริง มันจะต้องทดสอบตรวจสอบใหม่? ในเมื่อมันมีคุณค่า มันต้องเป็นไปตามธรรมชาติของมันใช่ไหม? ถ้ามันขาดแล้วมันจะเป็นอย่างไร?

แล้วมันอยู่ที่ใจของเรา ใจนี้พิสูจน์ได้หมดเลย ธรรมะพิสูจน์ได้ ครูบาอาจารย์ที่ผ่านมา การผ่านมา คนผู้ที่ผ่านมางานมา เด็กฝึกงานมันพูดนะ โห้.. ฟังทีเดียวก็รู้ คนผ่านงานมามันผ่านมา แล้วประสบการณ์ของใจ ถ้าใจไม่ผ่านมาอย่างนี้จะป็นครูบาอาจารย์ได้อย่างไร? ใจมันต้องผ่านมา

ถึงที่สุดแล้ว แล้วมันสิ้นสุดกระบวนการคืออะไรตรงไหน? เป็นโศดาบันอย่างไร? เป็นสภิกษาอย่างไร? เป็นอนาคาอย่างไร? เป็นพระอรหันต์อย่างไร? เป็นอย่างไร? เป็นอย่างไร? มันต้องรู้ถึงคำว่า เป็น รู้ถึงว่าเป็นไป แล้วต้องรู้ให้ถึงที่สุด เหมือนอนุปปชรรณัง มันถึงไม่กลับมาเป็นปุถุชนอีก ไม่กลับมาเป็นต่ำกว่านั้นอีกเลย ใจนี้! ใจนี้! หัวใจนี้! มีคุณค่าอย่างนี้

ฉะนั้น เราถึงต้องอดทน อย่าไปเชื่อกิเลสมัน กิเลสมันจะบอกเป็นอย่างนั้นๆ อย่าไปเชื่อมัน ให้ทดสอบ ให้ทดสอบ ทดสอบก่อน ทดสอบก่อน ถึงที่สุดแล้วใครแย้งเราไม่ได้หรอก เงินในกระเป๋าเรา เงินในบัญชีของเรา ถ้าธนาคารไม่ล้ม ไม่มีใครโกงเราได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน การประสบการณ์ในจิตของเรา บุญบารมีของเรา ใครแย้งเราไม่ได้หรอก เป็นสมบัติทิพย์อยู่ในใจของเรา ใครจโมยไม่ได้ ไม่ต้องไปตื่นตื่น แล้วทดสอบไป ทดสอบไป ถึงที่สุดแล้ว จะรู้ความเป็นจริง เอวัง